

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer ha-Milu'im

Schönhack, Joseph

קסוי, קאהנייט

Varsha, 629 = 1869

ג תוא

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9688

מטר ב' שני ממש .
ביתא, ת' בת (יחזקאל מה יא) ביתא ;
 שם מדת הלח , ג' סאין .
בת כנפא, ת' הדאה (דנריס יד יג)
 בת כנפא ; שם עוף טמא .
בת מלך (שנה קט :) פיך מעביר בת
 מלך ופוסק את הדמעה ; הוא כעין
 דוק (הייטכען) הנרל ומתפשט על העין
 ומסכא אותו [יג] .
בת עינא (מ"ק י) ; הוא הנקב שבאבן
 הריחיים לפול בו התבואה .
בתראה, ת' אחרון (נרא' לג ז) בתראה
 (ד' לעצמע, הינטערסטע) .
בתרי ל"מ (נראשית טו י) ויבתר (צער-
 טהילען, שטיק) ענין חתיכות
 וחתוך .

ג

גאוז (אי"ר, חר מאתינס) חא ונעביר

גאוזין (לאָאזע) ע"ע נבו לקמן .
גב (א) ת' על גפי (משלי סג) על גב
 (אנהאָהע) .
גב (ב) (נדה סה :) דמנבי בה ; בע'
 גח א .
גב ; בערוך הביא עירת או שבור
 או יבלת או גרב, ת"י דסמי
 ודתביר או דנכיא או נסים, ואין זה כעת
 בתרגום, ע"ע גבן לקמן .
גובאי (נרכות מ :) ועל הגובאי (א'
 היישרעקען ארט) מין ארבה
 שחור, בל"מ "גובי" .
גבל (סנהדרין לו) והגבלן יאשם (גרענצ-
 היטמע) בחי הסשמר שעל גבולי
 המדינות [יד] .
גבלול (יוס' חלה ג) ח"ה כמין גבלול
 כו' משתערה גבלולים ; חתיכות
 עיסה קטנות נלושות .
גבן ת"י או גבן או דק (ויקרא כא כ) או
 דגביח או דגנים (הפך, שלאנק)
 ענין

[יג] בת מלך כו', ערך זה נפלא ממני, כי לא אדע מה הוא מוס וחולי העין הזה, ואשר
 כתבו על אודותיו בלשון "וירדו צנות מלך וסימו את עינו" [עיי"ע צנות
 מלך], וגם מן השם "בת מלך" לא יכולתי לחקור לדעת מה היא המחלה, אחרי אשר לא
 מלאתי בספרי הרפואה דמיון הוראת שם זה לאיזו חולי העין בשאר לשונות, ואחרי הסבונתי
 במיני מומי העין ראה זה מלאתי לדעתי, כי המחלה הזאת המסמח את העין, ואשר יכון
 לאמר עליה לשון "וירדו" היא הנקראת בלשון יוני *περυσιον* המבוארת בלשון אשכנזי "זו" ;
 איין פעהלער דעם אויגעס ווען זיך אויס דעם קארונקעל אים אינגערין אויגען-ווינקער
 איין פֿעלל איבער דאָס אויגע ציהעט ; הוא כעין דוק היוצא מזוית הפנימי של העין
 ויורד ומתפשט מעט מעט על שפת העין לסמוחה, וע"ז אמרו שהפוך מעביר את הדוק
 הזה— ויסקן כי הסבו את זה השם היוני, פתריגיאן לקראו בלה"ק בשם בת מלך לבעבור
 כי הוראת מלת "רענייא" *regius* היא ענין מלך ומלוכה בל"ר—

[יד] גבל (סנהדרין לו) דוד שכן דוד בא בו כו' והגליל יחרב והגבלן יאשם, ואנשי הגבול
 יסובבו מעיר לעיר ולא יחוננו, סי' רש"י והגבלן, מקום ששמו כך ישחומם : ואנשי
 הגבול. אנשי גבול ח"י— הפירוש הזה קשה להולמו, כי לא מלאנו בדבריהם עוד לאיזה
 מקום שם כזה (גם לא יכון משקל השם עם ה"א הידיעה לשם מקום פדטי) ומה זה ענין של
 אנשי גבול ח"י ; לאחת החשוב כי יסקן להיות שכוונתם במלת והגבלן לסדר משמרת הגבולים
 (גרענצ-דיטשען אנשטאלט) והוא הבנים והשומרים של כל פחה על גבולי מדינתו, לבקר את
 כל העובר ולקחת מס מהסחורות, ולזה אמר שבעקבה דמשיחא יתבטל כל הסדר הזה בא"י,
 כי יבטלו גבולי הפחוח שם, ויכוונו בזה לאמרם ז"ל (יזמא ס.) אין בן דוד בא עד שתפסוק
 מלכות כו' וא"כ יוסרו כל הגבולים ושומריהם, ולזה מסיים אנשי הגבול יסובבו מעיר לעיר
 [מתכוון מחיחה] ולא יחוננו .

ענין גבהות [מן].
גבמים (י'ו'ש' מ"ק ח) סיד או גבמים ;
 כע' גפם *gipsos* (גיבם) מן
 סיד מורכב .
גבור (ש"ר, זאת קומתך) עד שאמלך
 בגבורה ; בהקב"ה די חכמתא
 וגבורתא דיליה .
גבירה (סוף צמ"ר) מה הגבירה הזאת
 אדם מייקר (פירשטין) ל"מ [מן].
גבר ת' רפאים (משלי צ ח) גבריא
 (פֶּרְשֵׁי אַרְבַּעַנָּע, שאַטְטען) .
גבר תר' כי אערוץ (איוב לא לד)
 ארום אתגבר (בעמאָלטיגען)
 ענ' נצחון .
גדא (ס' אסתר ח טו) גדא דמחזא (ר'
 אומריס) תבנית וציור .
גדגוד (ילמד' מסות) הרי נכנס הואב
 לגדגוד, וי"ג לגדגוד ; לדעתי
 צ"ל, לגלגוד *γαλαγγο* (קאָפּיג פֿיר
 ווילדע טהירע) .
גדר (דברים יד ח) לא תתגודרו (איני-
 שניטטע מאַכען) . (קדושין לה ;
 גידה) .
גדוד (י'ו'ש' דמאי צ) גדוד הוא ; אולי
 צ"ל "גוד" *crudum* (הארט)
 קשה, מע' גרד ב, וכן בש"ס (עירו' ק);
 בגרודא, צ"ל, בגרודא" בני' הערוך .
גדיא (בראשית לח ז) גדיא בר עיזי
 (א' ציעגע) גדי .

גדל (צ"צ ח:) ב' שלישי גדיל ;
 מפה (סערווייעטע) מעשה
 ארג סמטות .
גדל (י'ו'ש' צ"מ צ) ועשוין גדלין
 (טהורם פֶּאַרמיג) כמגדל .
 (י'ו' פסחים ד) גדיל או מחיק ; פי' גרוש
 וצבור למעלה מהמדה כמגדל .
גדל (י'ו' כחזקת יב) חד גדלי
 אתי כו' (באַרטענוויקער,
 טווקלער) מע' גדל א .
גדירא (צמד' כז כד) גדירא מכא .
 (חולין קי.) בקעה מצא וגדר
 בה גדר (ציון, שראנקען) .
גדר (אס"ר, גם ושתי) אנא מגדיר ית
 משתותיהון ; כמו, מקדיר *cadere*
 (דורכפֶּאַלל) שלשול, ומלת משתות
 מל"מ, שתותיהם" (הינטערטהייל) פי'
 אשלשל בטנס ביציאתם .
גדראנא (אס"ר, בהראות) אנא
 יהבה גדראנא מן פורני ;
 כמו, גדלאנא" מע' גדל ב לעיל (שמראַצען,
 הויפֶּען) פי' הגודש של המדה אתן
 מכתובתי .
גדירה (י'ו'ש' מעשרות ח) שאינו נאכל
 כו' חרובי גדירה ; לד"ק שם
 מקום, ע"ע גרד לקמן .
גה ת' שביב אשו (איוב יח ה) גיה נוריה
 (פֶּונקע ; גלאַנץ) .
גהה (י'ו'ו' טעמית ח) היה כותלו גוהה ;
 כמו

[מן] גבן, ת"י או גבן או דק (ויקרא כא כ) או דגבניו חפיון עיניו או דלית ליה שעור בגבניו
 או דגבניו או דגבניו ; פירוש, הירושלמי כותב צ' פירושים שונים על גבן ודק ; האחד
 [כדעת רש"י והמפרשים] לחולי גבניו עינים, וזהו : דחפיון כו' או דלית ליה כו' ; והשני, לגובה
 הגוף, וגבניו הוא חכ' גבן שעניו "גובה" (א' ריעזע) כמו "הרים גבניו" ונגם הוא חכ' ח'
 דק (צווערג) כדעת הרמב"ן, ועד היום נקראים הננסים באפריקא בשם "דוק" כנמלא
 בספרי המסע .
 [מן] גבירה (סוף צמ"ר, וזילמדנו שם) בראשונה הגלה יהויקים ובשניה יהויכין, מה עשה
 קשר אותן בקורכין שלו מיוקר שנאמר כי הנני משלחך כנצירה מה הנצירה הזאת
 אדם מייקר כו' ; אין בכל התלך פסוק כזה [וכן רשם המגיה לדפוס שטעטין] אבל בלחמ
 הוא פ"ס ו"ל, יכניה המלך והנצירה" והוא מקרא צירמי' (כס צ), וזמלות "כי הנני משלחך
 כנצירה" תמלא כמעט כל האותיות "יכניה המלך והנצירה" . [והראוי חכם אחד שכבר הגיד
 כזה בג' רש"ש בהגותיו] .

כמו „גוּחַה“ כּוּפָּף וּנוּסָה .
גהר (י'ו' עירו' ח) מנהר הוה עמיה
 (געשערצט) בדרך שחוק ; והנראה
 שצ"ל „מגחך" ע"ע , וכן מצאתי אח"כ
 בירושלמי יבמות ח .
גו (עירובין סא.) גוּו בהו טפי (פֿער-
 טיעפֿען) ענ' העמקה והכנסה .
גוא (ויקרא א יט) וגויה וכרעוהי (אייג-
 געוויידע) .
גון ת' ענין רע (קסלת א יג) גון ביש
 (ארט , געשעפֿט) .
גונא (צ"ק פו.) דבעיא מחווי גווי
 ארישא (פֿאַרשטעלונג) מראות
 ותנועות שונות שמראים הליצנים לרואיהם
 בשכר .
גיות תר' באבו (איוז ח יב) בגיותיה ;
 מל"ם „גוה" (שיידע) הוא הנרתק
 אשר לרוב הצמחים בראשית צמיחתם .
גז (י'ו' גיטין ה) ומה דאת גזי גזי ; פי'
 מה שאתה קוטף ולוקח קח לך .
גוזזין (יחזקאל כז כד) גוזזין דתכלא
 (שור , בינדעל) ע"ע גודיון .
גוזלא ת"י אפרוחים (דנכים כזו) גוזלין
 (קעכליון , יונגע פֿאַגעל) .
גזע (צ"ר יב) גזע קומתו של אדה"ר ;
 פי' נגדעה ונגרעה . וכן שם (יט)
 הגיר' גרעה קומתו .
גזר (י'ו' סוכה ז) סליק לגזירא (בע-
 שניידען) ברית מילה (טס טנת יט)
 ר"י הגזר ; המוהל .
גזרה (אסל' ח) הוזין והגזירות
 (גאלערי , באַלקאַן) כערד
 גוזמר .
גזרה (צילס ג.) היא גופא גזירה
 (בערוואַרגנים) סייג , ומורא
 מפני דבר אחר .
גזרין (דמיאל ד ד) חרטומין גזרין (ווייז-
 זאגער) .
גחירין (י'ו' צילס א) מסתמך על תרתין
 גוחיין [עיין השממות ע' גתם]
 משענות (שטאבע) לסמוך עליהם , וי"ג
 גותיין , כותיים" ע"ע לקמן .

גחור (צרכות נח :) ראה כו' את הגחור ,
 מסיק בברכות (מה :) גחור סומקא
 (רצטהפֿאַרביג) .
גחר (אסל' ח) והסלעים והגחרים (גרצמ-
 טע , א' ארם האַהלע) סין מערה .
גמור (צ"ר יא) מראה לאלו מעין דונמא
 גמורין שלהם , ולא לו כו' ; צ"ל
 „גמורין" natura (געוואַנהייט) הנהגה
 והרגל .
גמשא ת"י מראתו בנוצתה (ויקרא א
 טז) קירקבניה בגמשא ; לדעתו
 צ"ל „בגמשא" γεμος (איינגעוויידע)
 מעיים .
גירא ת' גר (שמות כז כ) גירא
 (פֿרעמדלינג) .
גירא (משלי ל לא) ותישא דאול
 בית גירא ; מקום נקבותיו
 לרבעה אוחס , כמו דגייר אתתא , בע'
 גר ד , ת' גואף אשה .
גייסא (צ"ר נח) גייסא אתי למינס
 יתהן (רייבער , באַנדיט) וכן
 בלס"ו .
גל (יחזקאל ד יב) גלי מפקת אינשא
 (עקסקרעמענט , קאַטה) צואה .
גלב ת' ושריין קשקשים (שמ"א יז ה)
 ושרין גלבים ; צ"ל „גלבים" ע"ע .
גלבונא (י'ו'ס' כלאים א) פורקן
 גלבונא ; סין קמניות נקרא
 גם בל' ערבי דושלבא"ן (קוועקע) בערך
 גלב א .
גלג (וי"ר י) אלק אנן דאת מגלג
 עליהן . (טס כה) מן גלגו דידך .
גלג (צ"ר לו) זיל גלוג לאמדך (זיך ריהמען) ענ'
 התפארות , טע' גלגל ב' לקמן .
גלגל (י'ו' יצמות י) גר ותושב מגלגלין
 עמהם י"ב חודש . (י'ו' צ"מ ט)
 קוב"ה מגלגל עם רשעיא . (כמונות כ .)
 מתגלגל אדם עם בנו (זאַנפֿט-לייכט-
 האַנדלען , נאַכזיכטיג , אונשטרענג , זיך
 בעגניגען) ענין השתמשות באופני
 ההטבה .
גלגל (טה"ר , כשושנה) דין הוא
 דמתגלגלין

דמתגלגלין ביה (אס"ר, גם ושתי) כהדא צרצרא דמתגלגלא ברילה ובלא דילה (פרצהלען, זיך ריהמען) ענ' התפארות קשומ והתנשאות, מל' ערבי גלא"ל (ווירדע, גראַסע). (ינו' פאס א) מה את בעי מן גלגלוי דדין [פי' מן ההתפארות של דוד שהוא התך את הכנף] בסירה הוערת.

ג) גלגל (ינו' מזיכ' ב) וזה נעשה גלגלין לזה (אבשטאַססער), ע"ע גנגלין.

גלדא (נרכוס מנ:) אבל בגילדא לית לן בה (לעדער) פי' עקב המנעל הנעשה מעור, ואפנתא (סס) pannus (דיקעס טוך) הוא בגד עב שהיו מחפים את המנעל על גב הרגל, ע"ע אפנתי. (נ"מ כד:) בשוקא דגלדאי (גערבער) מעברי עורות.

גלדק (צניס כס:) היה יוצא בגלדקי (פאלאַנקוי) כע' גלדק.

גלוואה (מ"י צרא' מו כא) דלא יתקרון גלוואה (אויסוואַנדערער) גולים.

גליון ל"מ (ישעי' ג כג); מין לבוש. (נ"ר יט) אסטכוין גליון סרינים.

א) גלל ת' נכמרו (נרא' מגל) אתגוללו; וכן תר' המו מעי (ימיס לא כ) אתגוללו רחמי (רענע זיין, גליהעי).

ב) גלר; בל' ערבי גלא"ל (ווירדע, גראַסע) ענ' התנשאות, ולכן ת' להתגולל (נראשית מניס) לאתרברבא. גלירל ל"מ (יואל ד ד) גלילות פלשת (לאנד שטריך, קרייז).

גולם (אבות ה) ז' דברים בגולם רץ-הער מענש) בור ונעור.

גלם (ינו' מעשרות ב) אהן פנכא דגלוסא, וי"ג דגירסא, וכן הגוס' בירושלמי (שנח ג).

גלוסקא (שמו"ר ל) התחיל פותח הגלוסקאות; כע' גלוסקמא γλωσσοκομει (פוטעראל) פי' תכריכי הסחורות.

גלף (מל' אסתר, מכת חרב והרג) קטלית גולפין; כמו "קולפין" (קילע) ע"ע.

גלשוש (מ' סה"ס ד א) גלשושיתא; כמו "גבשושיתא" (עודהויפּען, היגעל) ערמת עפר.

גלתא תר' גולה (זכרי' ד ב) גולתא (א' לינוענפאַרמיגעס געפּעס) מין כלי.

גם (שמו"ר ט) קרא (פרעה) לאשתו ועשתה כך שנא' ויקרא גם פרעה מהו גם, שאף לאשתו קרא; γαμος (עהעפּרוויא) אשה שלו.

גמא (אס"ר, גם ושתי) מיני גמאים האכילה; מל"ד gumia (לעקער-מיל, שלעמער) מאכלים ערבים.

גמגם (סה"ר, שובי) אלולא כו' היה העולם מתגמגם. (ריס רו"ד) הגיר' מתמוגג" (זיך אויפּלעזען, פּער-געהן) מל"מ.

גחם (נ"ר מז) גחם גמחון; בל"ע גמ"ח (פפּייל, שיססען) ענ' ירייה. גיר' הילקוט "גמחון" ענין נגיחה ומלחמה (קאַמפּען, שטאַססען) והנו"ן חסר כמנהגו.

גמל (פאס א) וגמילות חסדי' (ערצייגען, וואָהלטהון) תשלום, ועשיית טובה.

גמם (חגיגה יט.) ג' גממיות בגחל (פּערטיעפּונג, גרובע) גומא ועומק.

גמנן (ינו' יומא ה) אורזנייא וגומנניא; צ"ל "גמוזניא" כמו בירו' מע"ש ב' מין תאנים בע' גמו ב.

א) גמר ת"י ואכל פרי (דברים כח נא) ויגמרון (פּערצעהן, פּער-ניכטען).

ב) גמר (ירוש' שנח יד) אהן גומרתא סכנה; מע' גמר א (קאַהלע) מין מכה פנימית, וכן נקראה בלשון רומי carbunculus (א' בעזעס אינערלי-כּעס געשויר) מן carbo (קאַהלע).

ג) גמר (גיטין ט.) גמר להקנותו (זיך ענטשליעסען

ענטשליעסען) מע' גמר ב.
גמריא (יוס' שנוע' ג) הפתר באלין
 גמריה וארזיה; צ"ל, נמוזניא"
 וארזנייא" כמו בירו' מע"ש ב, ע"ע.
 גן ו, ע"ע; צ"ל *השטע* (פֿרויא) אשה.

גנבא (דיעב; שמעהלען). גנובתא
 (שמות כג ג) (דיעבשטאָהל).

גנד (סנה' כ: ח) ח"א מקלו וח"א גונדו;
 כמו כודו, כנדו וקדו" (קריגעל)
 כלי לשתות בו.

גנדר (מעניט סג) קא מגנדרא עלי;
 פי' מתגוללת עלי זיך גראָס
 האַלטען) כע' גדר א, וע' גלל ב לעיל.

גנזך (דס"ח כח יא) גנוכיו (שאַטצקאָם-
 מער) מע' גנו.

גנך ת' בשמיכה (סופטיס ד יח) בגונבא,
 וי"ג בגונבא (קאָטצע) ע"ע.

גנס (יוס' זרכוט ו) אלין אינגן עיקר
 גניסתי; צ"ל, גניסתי" (קאָסט,
 עסע) כע' גנס.

גנת (ירו' סנהדרין ז) שלח גונתי; כמו
 „גונדין" מע' גנדא ב, ובירושלמי
 (סוכיות ד) הגי' „גותיין", ע"ע גות לקמן.

גם (שנת קס:) על הגם (יעל האמרא);
 הארוג הרבה (פֿיעל) מע' גם א.

גם (מולין מז.) דרוסת הגם (פֿאלקע)
 מין עוף דורס, בע' גז א.

גם (מולין יח:) ריש לקיש אכשר
 בחודא דכובעא, קרי עליה ר'
 יוחנן גיסא גיסא, פי' גיס' [שהיה בעל
 אחותו] הגיס והגביה גבול השחיטה,
 מע' גם ג ו'.

גם (יוס' סוטה ט) מקום גיסתה (של
 עגלה ערופה) ותפיסתה *χείρα*
 (ליעגען, אלס (ייכע) כקום שכבה
 [ותפיסתה, הוא מקום המקיף אותה סביב].
 פסד ד) שרפה חוץ מגחה.

געא (קק"ר, שלח לחמד) ועול לבי געא;
 צ"ל „גיא" *gaza* (שאַטץ) אוצר.

געגע (אי"ר, בלע ה') דהדא תרנגולתא
 מתגעגעה היא בקטמא (זיך

רייבען, שאררען). (סס"ר, נופת)
 מתגעגעין היו בעשב הבאר.

געל (יסעי' א ו) אהגעלו בחובין (פֿער-
 אבשייליכט, פֿערשמוצט) ענין
 מאוס. (ע"ז עו.) מנעילן בחמין (ענט-
 שמוטצען, רייניגען) להוציא המאוס.

געש (ריס דו"ר) שנחגעשו ישראל
 מעשות גמ"ח (וואַנקען) מל"ם;
 ענ' נשייה ורפיון עמידה.

גף ת' לא תנאף (שמות כיג) לא תגוף
 (עהע ברעכען). (סנה' כג:) גפתה
 לאמה, כע' גיף.

גופנין (מוס' כלאים א) השבת והגופנין
 כו' שהם דומים; מין ירק דומה
 לשבת (דילל).

גפיץ (מוס' ז"ז ד) היה שלוף מלא גיפצו
 נותנו לו; כמו „קופסו" (רייזע זאָק,
 פאָקעטע) מל"ר, ע"ע.

גפריהא (זכ"א יט כ) גפריהא ואישתא
 (שוועפֿעל) מוצק ידוע.

גופת (ירו' סנהדרין ז) נופתא דצפורין
 (אומגעגענד) פי' סביבות עיר
 צפורין, מע' גף ב.

גפתן ת' גאון (שמות עו ז) גיפתנותא;
 כמו „גיותן" (גראָסע, האָהייט).

גצר (ירו' שנת דפ"ג) ממלא גצרו רמץ;
 כע' גסמרא א (געפֿעס) כלי; כי
 הצדי"ק הוא במקום אותיות גס" או קס",
 עיין ריש ע' צדי"ק.

גיר (ס"י שמות טו י) וכסו עליהון
 גירין דימא (שויס, וועלען) גלים,
 מע' גר ב.

גיר (משלי כט יט) דידע גיר ולא
 בליע *ghe* (דענן, וואָהל) וכן
 בלס"ז: ע"ע בלע ב לעיל.

גירא (גיטין סט:) לגירא ליתי גירא
 דלילתא (שרעקען) מן חולי
 שיפחד ויגור תמיד.

גראיין (מוס' קדושין ה) הסריקות
 והגראיין (אומני נשים) כע'
 גרע ב (בארבייער) מקיז דם.

גרבן (ויקרא כא כ) מין צרעת
 קראַטצע

(קראמצע, רודע) וכן בל"ע.

גרג ת' לך התרפס ורהב (מסלי ו ג)
גרג וחביל חברך (בעזאנפטיגען,
ענטרייצען) וענ' , וחביל" לתת לו ערבון,
ויעתיק מלת רהב כאלו היה כתוב
„ערב" (פפאנד) וכן בלס"ו, וי"ג והביל,
ע"ע רהב לקמן .

גרגותני (ז"ק פה :) העלה מכתו
גרגותני ; כמו „גרגותא"
καρχινος (קרעבעס) כאשר שאלו „מאי
גרגותני" [כי לשם זה ח' הוראות שונות,
שם בעח"י שורץ, קבוצת כוכבים, מין
צבת כו', השיב לו „נאתה כריכתא"
צ"ל „נאמא כריכתא" *καρχινωματα*
(קרעבס געשוויר) .

גרגריין (ת"ס א ג) גרגריין דאע
(קארבע, איימער) כמו
גרגותנא, ע"ע .

גרד (ת"י זמד' טו לח) ולא מן
גרדיא (צאָטטען, פֿרענוז) .
(זמ"ר יח) וח' גרודין ; פי' הוסיים תלויים
כעין פֿרענז'ו לגדילים .

גרד (ע"ז לג.) גרודים מותרים
crudum (אונבעארבייט,
ראָה) שאינם מזופפים עוד .

גרד (ז"ל עט) והיו אוכלין (רשב"י
ובנו) חרובין של גרודא ; שם
אילן, או מקום, ע"ע גדירה לעיל .

גרד (מ"ק כג.) נפיק בגרדא
דסרבלא (אויפֿגעקראַצט)
מלבוש שהסורק מגרדו להאריך צמרו
ולגהצו שיהא נראה כחדש, מע' גרדא .

גרד (זמ"ר ט) קמי רפוקא גרודא
דיבלי ; צ"ל „גרדא" *γαργατος*
(אויס וויידענ-געפֿלאַכטענער קאָרב) סר
[עם ירק] .

גרד ע"ע גרד א לקמן .

גרדום (זו"ר סוף פ"א) וילך איש גרדום
(אליין) בגפו בלא כלום, כע'
גרדא .

גרדני (כמוכות ס:) הוויק ליה בני

גורדני (קאהל קאפֿע) קרחי הראש
[הבאה מיבושת הליחות, ויהיה זה מע'
גרד ב] או יפורש „בעלי גרב" (קראמצע)
מע' גרד א .

גרה ל"ם (זכרים ז כד) והתגר בו (אג-
גרייפֿען, רייטצען, נעקען) .

גרזם (וי"ר ט) הדא גרזמיתא באה
באחרונה *γαροζωμος* (א' ארט
פֿיש בריהע) מין מאכל מציר דגים
ומערבים בו מיני ירקות ופירות שונים
ובשמים, בא בסוף הסעודה (צו
דעסערט) .

גרם (מכות ח.) דשדא פיסא ומחייא
לגרמא ואזיל גרמא ומחייא
לכבאסא ; פי' רש"י לגרמא הוא עץ
החריות כו' ; צ"ל „לגרמא" הוא ענף עץ,
ע"ע. (גיטין לו.) גרמא דדקלא, וכן
בל"ע. וכן מצאתי אח"כ הנוס' בהערוך .

גרם תר' באמצו (מסלי ח כח) כד
אגרים, מע' גרם א, כבל"ם
עצם ועוצם, (שטארקען, בעפֿעסטיגען),
ע"ע אגרים לעיל .

גרמא (ירו' גיטין ה) קרקע דינר אנרמא
γραμμα (א' מינצע) מטבע
שלישית הדינר, ע"ע גרמס .

גורנא (ירו' מגילה ג) משזוג ידיו ורגליו
מן גורנא ; צ"ל „גורנא" כמו
גרנותא (וואַסער גרוב) עיי"ע בובנה
לעיל .

גרים (כלים יז) כגרים הקלקי (באָה-
נע) פול נחלק .

גרים (מ"ק יג:) הגרוסות (גריטצענ-
מאָכער) מל"ם גרש .

גרע (גיטין ע.) גריע דכולהו (ד'
אָרגמטע) מל"ם .

גרע (טזיע' ד) הגפנים משיגרעו
(קאָרניג זיין) פי' שיהיו לבוסר
וימצא בהם גרעינין .

גראפא (אס"ר, בהראותו) מלופחין
דטמשא או דגרפא ; פי' דגרפא,
מבושלים בלא רוטב (דיכט) וגורפס ביד
ואוכלם, וממשא הוא שרוטבו הרבה
וטומש